

Beslutningsforslag nr. B 143. Fremsat den 3. marts 1987 af Carsten Andersen (SF), Margrete Auken (SF), Lilli Gyldenkilde (SF), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Ingerlise Koefoed (SF), Stillingen (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om en ungdomspolitisk handlingsplan

Folketinget opfordrer regeringen til i indeværende folketingsår at fremsætte en helhedsplan til forbedring af unges vilkår og muligheder i samfundet.

Handlingsplanen skal bl.a. indeholde følgende punkter:

1. Forslag til styrkelse af unges muligheder for international udveksling.
2. Forslag til revision af efg-uddannelserne, som indebærer afskaffelse af mesterlæren, praktikpladsløsninger, så alle efg-elever sikres praktikplads, løn i basisåret og forsikringsmæssig dækning af efg-elever på basisår.
3. Forslag til demokratiske styrelseslove for ungdomsuddannelser og mellemuddannelser.
4. Forslag til nedsættelse af et udvalg med henblik på en reform af hele ungdomsuddannelsesområdet, omfattende de 16-19-årige uddannelsesmuligheder og den ældre ungdomsgruppe, der aldrig fik et reelt tilbud om uddannelse.
5. Forslag til alternative fritidstilbud, »værehuse« og igangsætningspulje til utraditionelle fritidsaktiviteter.
6. Forslag til program med særlige aktiviteter for unge indvandrere og flygtninge.
7. Forslag til øget brug af alternativer til fængselsstraf (samfundstjeneste, produktionskoler, ungdomspensioner, uddannelse m.v.).
8. Forslag til forøgelse af ungdomsboligkvoten med 2.000 enheder om året og etablering af statslig låneordning med det formål at motivere kommunerne til selv at indrette ungdomsboliger i den eksisterende boligmasse samt forslag til sikring af en maksimumshusleje for uddannelsessøgende på højst 15 procent af indkomsten.
9. Indførelse af rabatkort til uddannelsessøgende til den kollektive trafik.
10. Forslag, som afskaffer bistandslovens særlige regler om ydelser til unge.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

En solidarisk, lighedsskabende og demokratisk ungdomspolitik

Ungdommen har mange og helt konkrete problemer at slås med. Disse kræver lige så konkrete og præcise svar og løsninger. På trods af mange løfter om udsigt til forbedringer er det ikke blevet lettere at være ung under den borgerlige regering.

Som det blev fremhævet af ungdommens minister i ungdommens år 1985, er de unges problemer de unges eget ansvar. Den politiske konsekvens af denne politik så vi i 1986, hvor såvel grønjakker som BZere viste, hvordan de ville løfte ansvaret for deres egen situation. De var enkelt sagt blevet trætte af indholdsløse løfter og tog nu sagen i egen hånd.

Det er ikke en politik, som Socialistisk Folkeparti ønsker skal vinde videre frem. Derfor fremsætter SF forslag til en ungdomspolitisk handlingsplan, som kan bidrage til løsninger på en række ungdomsproblemer. Vi er åbne over for forslag, som kan supplere denne handlingsplan til bedring af de unges vilkår.

Den ungdomspolitiske handlingsplan indeholder solidariske, lighedsskabende og demokratiske forslag, tre begreber, som er vigtige for ungdommen, og som de desværre oplever voksne ikke tager særlig højtideligt.

Solidarisk, fordi det er de svageste og mest udsatte grupper i ungdommen, der først skal hjælpes, og som der skal ydes den største indsats over for. *Lighedsskabende*, sådan at de løsninger på ungdommens problemer, som vi foreslår, medvirker til at skabe mere lighed i muligheder, ressourcer og indkomst blandt ungdommen. *Demokratisk* i den forstand, at forbedringer og løsninger for ungdommen gennemføres af dem, der kræver dem, og som løsningerne angår. Det skelsættende princip om selvforvaltning skal gennemsyre ungdommens liv og færden. Lokale ungdoms- og græsrodsinitiativer skal med på råd.

I Danmark er der en bemærkelsesværdig enighed mellem de politiske ungdomsorganisationer

om, at der skal føres en anden ungdomspolitik, og om, hvad indholdet i en sådan ungdomspolitik i store træk skal være. Det forunderlige er, at denne enighed ikke kan føres ind i de politiske »gamme«organisationer i sådan en grad, at der kan føres en for ungdommen positiv politik.

Bemærkninger til de enkelte punkter

ad 1

Informationsarbejdet om ungdomsudveksling er styrket igennem oprettelsen af »Informationscenter for studie- og udvekslingsrejser m.v. for unge« (ICU). Dette centers arbejdsområde og økonomi kan dog kun dårligt opfylde det behov, som de ikke-statslige ungdomsudvekslingsorganisationer har på dette område.

Der er behov for en koordineret indsats, som over for offentligheden markedsfører de tilbud, ungdomsudvekslingsorganisationerne giver.

Det konkrete indhold af et fælles informationsarbejde kan bl.a. være følgende:

- En årlig, fælles udvekslingsavis, der bredt orienterer om de muligheder, forskellige organisationer kan tilbyde. Dene avis skal komme meget bredt ud (jf. DIS' »Den frie rejse«).
- Fælles kampagner på skoler etc. under mottoet »Ud af skolen - ud at rejse«. Disse arrangementer planlægges i fællesskab og giver unge en mulighed for at orientere sig om de muligheder, et udlandsophold formidlet gennem SAFUs organisationer giver.
- Oplysningscentral/informationscenter, hvor alle oplysninger om ikke-offentlig ungdomsudveksling samles. Denne central kunne også være udfarende og være med i planlægningen af den fælles avis og kampagner.

Et sådant arbejde vil kunne sikres, såfremt ICU udvides med en halvtidsmedarbejder (eventuelt fuldtids), hvis særlige arbejdsområde bliver informationsarbejdet i forhold til de frivillige ungdomsudvekslingsorganisationer.

En udvidelse af ICU, som det er skitseret ovenfor, vil kræve økonomisk tilskud i en størrelsesor-

den af 200.000–300.000 kr., idet der dels skal sættes penge af til løn, dels til en fællesavis og andre aktiviteter.

Tilskudsordninger vedrørende deltagelse i udvekslingsophold

En af de største begrænsninger ved den internationale ungdomsudveksling i dag er, at den generelt er baseret på 100 procents egenfinansiering (jf. »Udveksling – Uddannelse«, pkt. 1.3.). Dette er et stort problem i den eksisterende ungdomsudveksling og et endnu større problem for udviklingen af nye udvekslingsprogrammer inden for utraditionelle områder.

Økonomiske støtteordninger for international ungdomsudveksling kan tænkes udformet på mange forskellige måder.

Et udgangspunkt kunne være den eksisterende statsstøtte, der gives til højskoleophold, idet højskoleophold omkostningsmæssigt pr. uge er sammenlignelige med de fleste typer udveksling. En statsstøtte givet i samme beløbsstørrelse og efter samme kriterier (dog med lavere nedre aldersgrænse) ville i 1985-tal have beløbet sig til:

Helårsudveksling (48 uger):

600 deltagere × 6.000 kr./deltager 3,60 mill. kr.

3 måneders udveksling (12 uger):

300 deltagere × 3.000 kr./deltager 0,90 mill. kr.

1 måneds udveksling (4 uger):

650 deltagere × 1.000 kr./deltager 0,65 mill. kr.

I alt for 1.550 deltagere 5,15 mill. kr.

Deltagerantallene er korrigerede tal fra statistikken i »Udveksling – Uddannelse«. Støtten til helårsudvekslinger forudsætter en gennemsnitlig socialindkomst hos deltagerens forældre på mellem 156.522 kr. og 168.131 kr. Støtten til de øvrige udvekslinger forudsætter en gennemsnitlig socialindkomst for deltagerne på mellem 92.724 kr. og 107.208 kr. (1985-tal).

Opmærksomheden skal i denne sammenhæng endvidere henledes på de diskussioner og initiativer vedrørende ungdomsudveksling, der i øjeblikket finder sted i Nordisk Råd og EF.

ad 2

Efg-uddannelserne står på mange områder i skyggen af mesterlæren og misbruges også af en

del arbejdsgivere. Det er ikke ukendt, at en efg-elev efter basisår tilbydes en almindelig læreplads – hvad mange desværre siger ja til for overhovedet at få en uddannelse. Der bør nu gøres op med mesterlæren med henblik på at få den afskaffet. Der er stadig omkring 10.000 unge, der søger efter praktikplads. Det er helt urimeligt, at unge, der går på efg basisår, ikke får større støtte til at finde praktikplads.

AF-kontorerne har lister over godkendte pladser, men må ikke udlevere dem til elever, der søger praktikpladser. Det har været diskuteret, om det skal være AF eller efg-skolerne, der har ansvaret for at fremskaffe praktikpladser. Det er for forslagsstillerne ligegyldigt, blot der er et offentligt kontor, hvor efg-eleven kan henvende sig og få anvist en praktikplads, og at denne offentlige instans er parat til at tilbyde en suppleringsplads, hvis den første plads mislykkes.

Det er et økonomisk problem for efg-elever, at det første år er ulønnet, og det forvrider forholdet til mesterlæren. Lønnen i basisåret er en sikring for at uddannelsesstilbuddet bliver socialt bredt, og at ingen ung undlader at gå i gang med en uddannelse af økonomiske årsager.

Forsikring under basisår burde være en selvfølge, når der er tale om en egentlig arbejdsplads for de unge med krav om en indsats svarende til, hvad der kræves på en almindelig arbejdsplads. Undervisningsministeren har ved en tidligere lejlighed givet udtryk for at være positiv over for en løsning af problemet, men det er endnu ikke løst. Forslagsstillerne er af den opfattelse, at staten over sin selvforsikringsordning skal medtage efg-elever på basisår.

ad 3

Det er helt ude af trit med den demokratiske ledelsesform, der eksisterer på de højere læreanstalter, at mellem- og efg-uddannelserne ikke har tilsvarende demokratiske styreformer. En række uddannelsesinstitutioner har da også oprettet demokratiske styreformer på det uformelle plan, som inddrager de studerende og ansatte på samme måde som ved de højere læreanstalter.

På handelsskoler, tekniske skoler og andre efg-skoler skal de uddannelsessøgende sikres tilstrækkelige økonomiske midler til efg-lærlingerådene eller elevråds aktiviteter på skolerne. Rådene skal have fuld råderet over disse egne midler.

Rådene skal have reel medbestemmelse på uddannelsesinstitutionerne, der alle skal ind under statslig kontrol og drift. Rådene skal have indfly-

delse på skolernes indretning og drift, større materialeanskaffelser, undervisningens tilrettelæggelse, fællesarrangementer og ansættelse af den daglige administrative leder.

ad 4

Der er en stor gruppe unge, der ikke får påbegyndt en uddannelse, og en endnu større gruppe, der ikke gennemfører en sammenhængende ungdomsuddannelse, bl.a. fordi der ikke er sikret praktikplads til alle unge, der gennemfører efg-basisåret. Det virker uoverskueligt, at der er to parallelle uddannelsessystemer (efg og lærlingeuddannelsen), og for kostbart, bl.a. fordi en del efg-elever efter basisår tager en lærlingeuddannelse.

De erhvervsfaglige grunduddannelser har ikke opnået tilstrækkelig bredde, hvilket betyder, at erhvervskompetencen ikke svarer til erhvervslivets behov for fleksibilitet og omstillingsevne.

Uddannelserne er ikke tilstrækkelig tiltrækkende for de unge. De har ikke sikkerhed for at gennemføre uddannelsen, selv om basisåret gennemføres, idet der ikke kan gives garanti for praktikplads. Der mangler orden i systemet, idet en række erhvervsuddannelsesområder ikke er omfattet af loven, bl.a. værkstedsskoler og værkstedskurser, de grundlæggende teknikeruddannelser og HTX.

Der er to problemområder, et reformudvalg skal arbejde med. For det første en tilpasning af ungdomsuddannelserne til de krav, den moderne teknologi stiller til arbejdstagerne. Det handler især om at give uddannelserne et indhold, så de kan bruges i andre sammenhænge og som grundlag for at gå i gang med et længere uddannelsesforløb. Den moderne arbejdsplads stiller krav om kreativitet og selvstændig handlekraft, kvaliteter, som det hidtil kendte uddannelsessystem ikke er alt for kendt for. Der er for forslagsstillerne ikke ønske om at udvikle mere snævre uddannelsesmål, men derimod ønske om, at uddannelse skal åbne muligheder.

Det andet problemområde er den ældre gruppe på arbejdsmarkedet, som skal have tilbudt en grundlæggende erhvervsuddannelse med et alment uddannelsesindhold.

ad 5

Fritidsuddannelserne skal revideres, sådan at også løserne initiativer og organisationer kan få støtte til enkeltarrangementer. Selv om der er sket en vis udvidelse af udbudet af medborgerhuse i kommunerne, er der behov for at kunne støtte aktivitetshuse, hvor andre former end veldefinere-

de foreninger kan få husrum for deres aktiviteter. Der bør skabes mulighed for igangsættertilskud til ikke-traditionelle fritidsarrangementer eller organisationsdannelser uden for kendte og organiserede fritidstilbud. Aktivitetshusene skal rumme »væresteder«, som skal styres af unge og give mulighed for almindeligt samkvem såsom musikudøven, filmfremvisning, sport, hyggeligt samvær m.v.

Aktivitetshuse og »væresteder« kan udmærket indrettes i gamle skoler eller andre anvendelige bygninger i boligområder eller i forbindelse med eksisterende sportsfaciliteter.

ad 6

De unge indvandrere og flygtninge er en gruppe, som er særlig udsat, hvorfor det er nødvendigt med en ekstraordinær indsats for at sikre dem en tilværelse på lige fod med andre unge i samfundet.

De står i et udviklingsforløb midt mellem to kulturer, som ofte medfører personlige problemer, og de har brug for at finde deres egen identitet. Samtidig ved man, at de generelt har vanskeligere ved at gennemføre uddannelser på linje med danske kammerater, og man ved, at arbejdsløsheden blandt dem er relativt højere end blandt unge danskere. Endelig ved man, at det med de nuværende støtteordninger er vanskeligere at skaffe særlige tilskud m.v. til aktiviteter, som er specielt rettet til denne gruppe unge.

Fra arbejdet med og blandt indvandrere og flygtninge ved man også, at man ikke uden videre kan overføre erfaringerne fra det danske ungdomsarbejde. Indsatsen og aktiviteterne kan ikke altid gennemføres på samme måde, og de må ofte foregå med et andet udgangspunkt – nemlig i den unge indvandrers/flygtninges baggrund og særlige situation.

Fra de aktiviteter, der hidtil har fundet sted, har man en række erfaringer at bygge på, men der er fortsat brug for en udvikling af erfaringer og metoder.

Der er intet, der tyder på, at det blot drejer sig om tid til at få en »tilstrækkelig« dansk påvirkning, men netop om at få støtte til at finde egne veje og løsninger.

Ud over de generelle ungdomspolitiske forslag foreslås det derfor at:

- oprette flere særlige forberedelseskurser på f.eks. EI-centre, ungdomsskoler m.v.
- give øget mulighed for at støtte forsøg med nye undervisningsformer og -metoder, både i forberedelseskurser/danskundervisning og i diverse arbejdsmarkedsuddannelser m.v.

- c) give øget mulighed for at støtte særlige beskæftigelses- og jobforanstaltninger.
- d) styrke erhvervs- og uddannelsesvejledningen.
- e) øge støtten til møde- og aktivitetssteder for unge indvandrere og flygtninge.
- f) give støtte til oprettelse af opsøgende ungdomsrådgivning, helst i tilknytning til mødestederne eller lignende.
- g) give øget støtte og motivere til et styrket oplysningsarbejde om indvandrere og flygtninge over for danske unge.
- h) støtte udrednings- og udviklingsarbejde til fordel for unge indvandreres og flygtninges situation (i forlængelse af Ungdomsudvalgets rapport).

ad 7

Politisk er stort set alle enige om, at fængselsstraf ikke har nogen gavnlig indflydelse på den fængslede. Samtidig er det almindeligt kendt, at den typiske fange er en ung mand med kort skolegang, uden erhvervsuddannelse og med meget svag tilknytning til arbejdsmarkedet. På denne baggrund er det vigtigt i stedet for at fængsle de unge at iværksætte en række alternativer til fængselsstraf, som kan tilbyde de unge oplæring, beskæftigelse, social udvikling, kort sagt resocialisering.

Mulighederne for alternativer til fængselsstraf findes i straffeloven, men bruges alt for lidt, bl.a. fordi ressourcerne går til fængselsvæsenet i stedet for til alternativer.

Ud over de muligheder, der findes, bør der skabes nye.

ad 8

Alle unge skal have mulighed for at flytte hjemmefra, når de er fyldt 18 år, og leve et liv på an-

stændige vilkår. Det forudsætter en boligpolitik, som sikrer et tilstrækkeligt antal ungdomsboliger til en rimelig husleje.

Vanskelighederne ved at flytte hjemmefra er nærmest uoverstigelige for mange unge i dag – specielt de dårligst stillede og de uddannelsessøgende. Manglen på billige overgangsboliger som kollegier, ungdomsboliger og små lejligheder med overkommelige huslejer er kolossal.

Socialstyrelsen opgjorde i 1984, at manglen på ungdomsboliger var ca. 20.000 overgangsboliger, og at behovet skønnedes at stige med yderligere 40.000 i takt med gennemførelsen af den planlagte sanering i den gamle boligmasse, hvor hovedparten af de billigste lejligheder findes.

På trods af at mange unge finder bolig i overgangsboliger eller lignende, kæmper en stor del af unge uddannelsessøgende med store huslejer. Det vil være rimeligt, at unge, som modtager SU, kan få et huslejetilskud efter samme retningslinjer som pensionister, således at de uddannelsessøgende kun skal betale højst 15 procent af indkomsten i husleje. Der skal udarbejdes maksimumsgrænser for, hvor stor del af låneoptagningen der i denne forbindelse skal betragtes som indkomst.

ad 10

Den helt urimelige bestemmelse i bistandsloven om, at unge under 23 år skal have en lavere bistandsydelse end andre, skal bort så hurtigt som muligt. Bestemmelsen er kommet ind efter en borgerlig hetz imod unge, som var holdt ude fra arbejdsmarkedet, og hvor borgerlig tankegang fandt det underligt, at forældrene ikke forsørgede denne gruppe selvstændige unge. Det er en nedværdigende, diskriminerende bestemmelse, som bare skal fjernes.